

Ervaringen met
informele zorg

In gesprek met Anne Vonhof,
docent verzorging en verpleegkunde ROC Apeldoorn

‘Door welke kleur bril kijk jij naar
mantelzorg?’

Anne Vonhof: ‘Maak studenten **bewust** van hun **eigen houding en gedrag**’

Anne Vonhof is een bevlogen docent aan het ROC in Apeldoorn en die bevlogenheid blijft niet onopgemerkt; ze vertelt honderduit over ‘haar’ leerlingen - onze toekomstige zorgprofessionals - , de ontwikkelingen die de school doormaakt en hoe zij de toekomst van de zorg in Nederland ziet. Door haar eigen ervaring als mantelzorger heeft zij een duidelijk idee over de samenwerking tussen mantelzorgers en zorgprofessionals.

‘Om goed samen te werken met mantelzorgers is het, naast inhoudelijke kennis, vooral van groot belang dat de toekomstige verpleegkundige en verzorgende over specifieke sociale vaardigheden beschikt. Het creëren van een sfeer waar ook de mantelzorger zich veilig, vertrouwd, gezien en erkend voelt, is een belangrijke vaardigheid die gevraagd wordt van de professional. Ik pleit er dan ook voor dat dit vast onderdeel wordt van onze lessen. Daarbij kunnen we de beschikbare kennisbundel optimaal benutten.’

Mantelzorg als speerpunt

Anne vervolgt haar verhaal: ‘Mantelzorg is geen examenvak. Toch zou ik graag zien dat het onderwerp tot speerpunt in het onderwijsprogramma van onze opleidingen wordt gemaakt. Door de blijvende bezuinigingen, de toenemende vergrijzing en de olopende tekorten aan arbeidskrachten in de zorg wordt het beroep op mantelzorgers, het netwerk en vrijwilligers steeds groter. En daarmee de samenwerking tussen mantelzorgers en zorgverleners steeds belangrijker. Mantelzorgers zijn het fundament van onze zorg.’

Op de vraag: Hoe leerlingen de benodigde vaardigheden om veiligheid, vertrouwen en een welkom gevoel te creëren, onder de knie krijgen, reageert Anne als volgt. ‘Daar zit de crux. Communicatie is geen trucje waarmee je je met een paar instructies kunt redden. Het is belangrijk om vanaf het begin zonder oordeel naar familie, vrijwilligers en mantelzorgers kijken.’ Om de leerlingen dit te leren, zijn drie stappen belangrijk.

Mantelzorgers zijn het fundament van onze zorg.

Je eigen sociale netwerk in kaart

Allereerst is het goed om de leerlingen uit te dagen om hun eigen situatie in beeld te brengen. Daarbij kan een ecogram bijvoorbeeld helpen. ‘Hoe ziet hun netwerk eruit? Op

Drie belangrijke stappen om leerlingen voor te bereiden op het **samenspel met mantelzorgers**

1. Laat leerlingen hun eigen sociale netwerk in kaart brengen
2. Leerlingen gaan op zoek naar wensen, verwachtingen en grenzen bij mantelzorgers in hun eigen netwerk
3. Leerlingen ‘confronteren’ met mantelzorgers

welke mensen kunnen zij rekenen en wie rekt er op hen? Met wie is de relatie in de familie goed? Wie hou je wat meer op afstand? Hoe goed ken jij je burens eigenlijk? Allemaal vragen die inzicht geven in hun eigen sociale netwerk.’

Vervolgens wil Anne met de leerlingen in gesprek over vragen als: welke normen en waarden een rol spelen in je netwerk, welke ongeschreven regels gelden voor jezelf en voor je familie en tot slot welke ervaringen heb je al met familieleden van cliënten of ben je misschien zelf mantelzorger? Anne benadrukt: ‘Met andere woorden, met welke (gekleurde) bril kijk jij naar familie, cliënten en jezelf als professional?’

In gesprek leren van elkaar

Als laatste stap wil Anne graag leerlingen ‘confronteren’ met mantelzorgers. Laat ze maar het gesprek met elkaar aangaan. Anne licht toe: ‘Wat vinden mantelzorgers belangrijk? Wanneer voelt een mantelzorger zich gezien/erkend door een professional en wanneer minder? Welke verwachtingen hebben mantelzorgers en wat mogen zij verwachten van professionals? Met deze vragen nodig ik mantelzorgers voor gastlessen uit bij ons op school of vraag ik de leerlingen op bezoek te gaan bij mantelzorgers uit ons eigen netwerk.’

Zonder oordeel luisteren, is voorwaarde voor een goede samenwerking tussen professionele en informele zorg.

Onvoorwaardelijk verbonden

Anne neemt in haar lessen over informele zorg de onvoorwaardelijke verbinding tussen familie/mantelzorgers en de zorg als vertrekpunt. Volgens haar is het zonder oordeel kunnen luisteren naar de verhalen van familie een eerste stap om een samenwerking op te bouwen waarin ook de mantelzorger zich veilig en gewaardeerd voelt.

Dit vraagt praktische oefening en reflectie van leerlingen op situaties die zij meemaken op hun stage. Wat Anne betreft mag hybride leren een nadrukkelijker rol krijgen in het mbo-onderwijs. Hierdoor komen leerlingen eerder en vaker in contact met de dagelijkse praktijk van het werk als verzorgende en verpleegkundige. Ze merkt bijvoorbeeld dat leerlingen die de beroepsbegeleidende leerweg (BBL) volgen meer ervaring hebben in de omgang met familie, vrijwilligers en mantelzorgers.

Tot slot merkt Anne op dat het de rol en verantwoordelijkheid van de docent is om juist in lessen de gevraagde veiligheid en vertrouwde omgeving voor leerlingen te bieden. ‘Dat zorgt ervoor dat leerlingen zonder schroom door verschillende brillen naar de situaties kijken.’

Ook aan de slag met informele zorg in de les?

Ga dan naar de kennisbundel 'Samenspel met mantelzorgers en vrijwilligers'. Daarin vind je een complete serie lesmateriaal over mantelzorg en informele zorg. Je kunt een blok met alle thema's inrichten, maar ook onderdelen uit de verschillende thema's halen ter inspiratie – hiermee kun je gelijk aan de slag!

Meer weten? Neem contact op

Yvonne de Jong
e-mail y.dejong@vilans.nl of
telefoon 06 22810376.

Inge van Steekelenburg
e-mail i.vansteekelenburg@movisie.nl of
telefoon 030-7892216.